

До спеціалізованої вченої ради Д 64.820.05
Українського державного університету
залізничного транспорту
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри економіки повітряного транспорту
Національного авіаційного університету
Ареф'євої Олени Володимирівни
на дисертаційну роботу Проценко Валентини Миколаївни
за темою: «Інтенсифікація управління економічною поведінкою
підприємства в умовах неіндустріальної модернізації», подану на
здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою

В сучасних умовах господарювання підприємства повинні приділяти особливу увагу формуванню економічної поведінки, яка забезпечить інноваційно-інвестиційний розвиток та можливість проводити модернізацію на новому технологічному підґрунті, здатному забезпечити передумови ефективного функціонування на наявних та нових сегментах ринку. Основними причинами введення інтенсифікації і інновацій в процес управління діяльністю підприємств, змін в організаційній поведінці є посилення конкурентної боротьби та намагання одержати на ринку конкурентні переваги, здатні максимізувати прибуток.

Процеси трансформації економічних відносин, що характеризуються вагомою зміною зовнішнього середовища, загостренням і посиленням конкурентної боротьби, вимагають від керівників вітчизняних підприємств пошуку та застосування нових, найбільш ефективних підходів і вибору форм інтенсифікації управління на інших основах, які характеризуються оновленням і модернізацією.

В умовах нестабільного впливу економічного середовища на функціонування підприємств мають місце значні втрати та збитки та, як наслідок, зниження рівня та масштабів діяльності, можливостей інтенсифікації його управління та розвитку. Здійснення інтенсифікації управління організаційною поведінкою підприємства дозволить забезпечити оновлення його техніки і технології, підтримання стабільності функціонування із застосуванням переваг цифрової і економіки знань,

необхідну ефективність у будь-яких умовах ринку.

Тому на сучасному етапі розвитку промисловості країни, зокрема підприємств залізничного транспорту, особливої актуальності набуває розробка та наукове обґрунтування теоретико-методологічних положень, практичних рекомендацій щодо формування методології інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації з метою забезпечення ефективності їх діяльності та набуття ними неповторних властивостей, що забезпечать довгострокові конкурентні переваги на ринку.

Дисертаційна робота Проценко В.М. є важливим кроком у розробці теоретико-методологічних засад щодо інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації, які створюють передумови для безперервного стабільного їх функціонування, забезпечуючи базові організаційно-економічні, техніко-технологічні та кадрово-компетентні елементи, що дозволяють оновлювати процеси на підприємстві таким чином, щоб реалізовувати вектори зростання кількісного і якісного стану підприємств в балансі із застосуванням нових методів і форм за різними напрямками, сферами його діяльності. Тому робота є актуальною і має суттєве наукове значення.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Української інженерно-педагогічної академії та пов'язано з науковими темами: «Управління стійким розвитком суб'єктів господарювання в умовах соціально орієнтованої економіки» (номер державної реєстрації 0116U001487); «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326); у рамках науково-дослідної роботи Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України за темою: «Теоретико-методологічне обґрунтування напрямів подолання структурних деформацій промислового комплексу країни на основі його інноваційно-технологічної модернізації» (номер державної реєстрації 0117U004252).

Дисертаційне дослідження відповідає основним положенням Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р..

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, науковими працями, які опубліковані автором, і авторефератом дає можливість відзначити, що наукові результати, висновки і рекомендації є достатньо аргументованими та характеризуються високим ступенем достовірності. Їх теоретичною й

методологічною основою є сучасна економічна теорія, наукові дослідження в теорії управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації та можливості інтенсифікації, розвитку, сталого розвитку, економіки знань, а також теорії функціональних економічних систем, концепції технологічних укладів, методології інноваційної динаміки. У дисертаційній роботі Проценко В.М. чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

Зміст дослідження, наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи базуються на широкому застосуванні системного підходу до вивчення досліджуваних явищ з використанням методів економіко-математичного моделювання. Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним комплексом послідовних розробок теоретичних положень, методологічних підходів, моделей і прикладних рекомендацій щодо інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації.

Наукові положення дисертації сформульовані коректно. По кожному з них визначені науковий результат, його новизна і ступінь новизни. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій базується на аналізі літературних джерел, постановці мети і завдань дисертаційного дослідження, аналізі отриманих результатів, і виваженому формулюванні отриманих висновків та підтверджується результатами актів впровадження. Відповідні довідки про впровадження наведені в додатках до дисертаційної роботи.

У дисертації автором застосовано широкий спектр методів теоретичного та емпіричного дослідження: абстрактно-логічний – для обґрунтування теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації; методи теоретичного узагальнення, системного й історичного аналізу – для систематизації теоретичних положень щодо сутності, цілей, функцій і принципів інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації; аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта дослідження і виявлення його складових; таксономії – для розрахунку інтегральних показників оцінки економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту; економічного і статистичного аналізу – для визначення й узагальнення тенденцій змін рівня оцінки економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту; кореляційно-регресійного аналізу – для визначення впливу складових і показників діяльності промислових підприємств залізничного транспорту; кластеризації (у рамках теорії розпізнавання образів) – для ідентифікації промислових підприємств залізничного транспорту за рівнем оцінки економічної поведінки; екстраполяції – для визначення прогнозних показників економічної поведінки; графічний – для візуалізації висновків проведених досліджень.

Інформаційна база дослідження є достовірною, оскільки її основу складає система основних показників, що містяться в офіційних виданнях Державного комітету статистики України. Всі використані автором джерела є офіційно визнаними. Використані також матеріали і результати власних досліджень автора.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації» досліджено теоретичні аспекти формування управління економічною поведінкою підприємств; проаналізовано трансформацію наукових поглядів на інтенсифікацію управління економічною поведінкою підприємств (п.1.1 та п.1.2); розглянуто парадигму неоіндустріалізації як об'єктивну основу переходу вітчизняних промислових підприємств до економіки інноваційного типу (п.1.3); сформовано понятійно-категоріальний апарат інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації (п.1.4).

У другому розділі «Методологічні положення інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації» розглянуто філософські аспекти та запропоновано методологію інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації (п.2.1, п.2.2); розглянуто методи й моделі оцінки економічної поведінки промислових підприємств як об'єктивної основи інтенсифікації управлінських процесів (п.2.3).

У третьому розділі «Діагностика економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту: аналітико-інструментальні аспекти» досліджено тенденції розвитку промислових підприємств залізничного транспорту як основи активізації процесів модернізації (п.3.1.); запропоновано науково-методичні аспекти оцінки рівня економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту в ракурсі збалансованого їх функціонування (п.3.2); проведено комплексну інтегральну оцінку рівня економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту як стану їх динамічної рівноваги (п.3.3).

У четвертому розділі «Організаційно-економічне забезпечення стратегічних орієнтирів інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту на основі парадигми неоіндустріальної модернізації» запропоновано науково-практичний підхід до оцінки інтенсифікації циклів управління та визначено стратегічно-функціональну орієнтацію інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації (п.4.1); (п.4.2);, запропоновано агреговану основу розробки інтегрованого механізму інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту (п.4.3).

У п'ятому розділі «Концепція інтенсифікації управління

економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації» розроблено концептуально-поведінкові основи інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації на засадах реінжинірингу(п.5.1); розглянуто економіку знань як основу інтенсифікації управлінських процесів забезпечення економічної поведінки (п.5.2); розроблено концепцію інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації (п.5.3).

Зміст дисертації Проценко В.М. свідчить про достатнє оволодіння автором методами економічних досліджень, що дозволило їй здійснити глибокий та різносторонній аналіз проблеми забезпечення інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації, зробити відповідні висновки та довести їх обґрунтованість. Дослідження має велику кількість ілюстративного та аналітичного матеріалу, що полегшує сприйняття роботи, а також свідчить про актуальність, доцільність та раціональність наукових положень, висновків і рекомендацій.

В цілому дисертаційну роботу Проценко Валентини Миколаївни можна оцінити як закінчене дослідження з вагомими науковими результатами, які є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження та аналіз результатів, що виносяться на захист

Наведені в роботі науково-методологічні розробки слід віднести до нових наукових результатів, отриманих автором під час виконання дисертаційного дослідження, серед яких, з нашої точки зору заслуговують на високу оцінку такі:

Дисертантом розроблено та науково обґрунтовано парадигму неоіндустріалізації як об'єктивну основу переходу вітчизняних промислових підприємств до економіки інноваційного типу, яка базується на методологічних засадах еволюційної, синергетичної, інституційної, ресурсної теорій, теорії людського капіталу та сучасній парадигмі економіки знань; на методологічних принципах аналізу, єдності економічного поля, комбінованого нарощення на протипагу принципу «творчого руйнування» та узагальненні системних ознак еволюційності процесів індустріалізації, реіндустріалізації та неоіндустріалізації, що спрямовано на досягнення програмно-стратегічних цілей через сукупність фундаментальних знань, цінностей, переконань для розвитку соціальних, соціокультурних, політичних та індустріально-технологічних аспектів неоіндустріалізації і формування неопромислових комплексів на конвергентних NBIC-технологіях.

Здобувачем розроблено методологію інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації, яка базується на сукупності методології пізнання, практичної цілісності й оцінки в пізнавальному, прагматичному, інституціональному, аксіологічному, функціональному і генетико-історичному напрямках, що є базовим компонентом раціонального вибору аксіологічного модусу економічної поведінки та інтенсифікації управління підприємствами до меж, за якими відкривається простір редистрибутивних ефектів, визначаючи домінуючі пріоритети відповідно до інституціонального устрою суспільства, що уможливорює законний певний тип економічних дії на певній стадії еволюції оптимізаційних теорій і забезпечує перехідний етап між системними трансформаціями як точки біфуркації, поблизу якої акумулюють еволюційні зміни, забезпечуючи якісне оновлення стану системи, що створює потенціал підприємства, та є підґрунтям для виходу на більш високий рівень розвитку.

Автором сформовано концепцію інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації, яка базується на структурно-функціональній гетерогенній цілісності процесу інтенсифікації управління економічною поведінкою, внутрішній єдності та протилежності його елементів за типами відносин в усіх сферах взаємодії, що утворює релятивний концепт до інтерпретації економічної поведінки як відношення цілого і частин, враховує поліцентричні зв'язки у продукуванні ефективних тактичних і стратегічних управлінських рішень, ґрунтуючись на значній децентралізації управлінських функцій, на уніфікованому апараті методів, методик і прийомів, що дозволяє врахувати перспективи збалансованого розвитку їх стратегічного ціле покладання.

Значну увагу приділено розробці інтегрованого механізму інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації, який базується на сукупності цілей, елементів, методів, засобів та їх взаємозв'язків, забезпечуючи вплив на синтез ефектів управління (синергетичний ефект; ефект емерджентності та цілісності, ефект дифузійності), визначаючи цілеспрямований рух розвитку підприємств, обумовлений різновекторністю тактичних та стратегічних факторів діяльності, що є вирішальними детермінантами формування ефективної системи управління, орієнтованої на досягнення економічного ефекту з виокремленням дестабілізуючих домінант, які впливають на розвиток підприємств, формують сукупність організаційно-стабілізуючих, розпорядних і дисциплінарних впливів.

Автором розроблено науково-теоретичний підхід до забезпечення процесу інтенсифікації як визначальної умови формування ефективної системи управління відповідно до інноваційно-креативного вектора розвитку підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації, який, на

відміну від існуючих, ґрунтується на історичних аспектах формування системи управління (стародавній, індустріальний, системний, інформаційний етапи), які відображають еволюцію теоретичних концепцій і визначають сутність організацій, роль й основні функції управління, а також критерії оцінки ефективності їх діяльності на основі переходу від екстенсивних до інтенсивних методів управління, спрямованих на планомірну інтенсифікацію, створюючи оптимальні умови для досягнення ефективних результатів, відповідаючи вимогам оперативності та економічності, що дозволяє своєчасно забезпечити ефективність прогресивних перетворень для результативного управління через реалізацію функції цілепокладання, планування та контролінгу.

Заслуговує на увагу науково-практичний підхід до формування раціональної економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від існуючих, базується на послідовній реалізації цілісної структури дій, що пов'язані з формуванням раціональних економічних альтернатив, вибором сценаріїв мінімізації витрат і максимізації прибутку з використанням різних за функціями та призначенням обмежених економічних ресурсів, орієнтованих на отримання економічного ефекту під впливом внутрішнього і зовнішнього ризикового середовища, з використанням ринкових елементів, благ, послуг, коштів для досягнення економічних цілей, що дозволяє лімітувати, нормувати й алгоритмізувати специфіку і порядок економічної поведінки підприємств

Автор запропонував науково-методичний підхід до формування концептуально-поведінкових основ інтенсифікації управління промисловими підприємствами залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації, який, на відміну від існуючих, базується на застосуванні системи реінжинірингу з використанням інтегрованих методологій та інструментальних засобів як фундаментального базису проведення інноваційно-креативних ґрунтовних перетворень існуючої системи управління на основі визначення стратегічної альтернативності процесів розвитку підприємств (фундаментального, радикального та стрибкоподібного процесів), технологія реалізації яких адаптована до турбулентних умов функціонування бізнес-середовища, що дозволяє реалізувати сценарії швидкої адаптації підприємств до нових вимог ринку, забезпечити створення прозорих моделей бізнесу та інформаційних систем, підвищуючи рівень їх розвитку.

Здобувачем удосконалено категоріальний базис та теоретичні основи інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації, які, на відміну від існуючих, базуються на використанні діалектичного підходу та встановленні логічних взаємозв'язків між базовими поняттями дослідження: «інтенсифікація», «управління», «економічна поведінка», «інтенсифікація управління», «управління економічною поведінкою», що дозволило уточнити сутність

поняття «інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації»; формуючи концепти управління з урахуванням поведінкових аспектів, відповідні поведінкові моделі діяльності підприємства, від розуміння сутності, характеру, особливостей яких залежить визначення рівня проведення змін у системі управління економічною поведінкою підприємства; зумовлюючи важливість переходу продуктивних сил і виробничих відносин сучасної економіки на новий якісний рівень; актуалізуючи розвиток теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації з урахуванням сучасних глобальних викликів, що дозволяє адекватно і максимально наблизити економічну науку до реальності.

Автором доведено вирішальне значення стратегії інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації, яка, на відміну від існуючих, ґрунтується на стратегічно-контролінговому позиціонуванні внутрішнього і зовнішнього середовища та ресурсних можливостей підприємств на основі прогностичних тенденцій за допомогою експоненціального згладжування та лінійного тренда; виражена в методологічних рамках атрибутивного концепту загального змісту його властивостей (зв'язок з економічною поведінкою, прагненням до раціоналізму в інтенсифікації управління і результатів практичних дій відповідно до інтерпретації ринкових відносин з урахуванням вимог неоіндустріальної модернізації), що є основою досягнення цільових стратегічно-контролінгових векторів ефективного розвитку підприємств у невизначених турбулентних ринкових умовах.

Дістало подальшого розвитку система методів оцінки економічної поведінки промислових підприємств яка, на відміну від існуючих, базується на визначенні особливостей застосування та порівняльній характеристиці недоліків і переваг кожного методу для формування аналітичної платформи та критеріальної параметризації дослідження за емпіричним та теоретичним напрямками, що зумовлює залежність ефективності управління економічною поведінкою промислових підприємств від результативності й оптимальності використання матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів; відображає рівень і динаміку їх розвитку в якісному і кількісному вимірі, створюючи умови адаптації до мінливих викликів зовнішнього середовища.

Отримав подальший розвиток науково-методичний підхід до оцінки економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від існуючих, базується на системній реалізації змістовно-функціональних етапів: попередній (емпіричний аналіз мотивів економічної поведінки); фундаментальний (оцінка, шкалування інтегральних показників); підсумковий (кластерний аналіз, формування управлінських рішень); оцінці наявного стану поведінкових вимірів в

ресурсній площині завдяки верифікації результатів діагностики та моніторингу, що дозволяє ідентифікувати параметри економічної поведінки підприємств на основі моделі їх ієрархічного впорядкування для коригування й адаптації діяльності підприємств із застосуванням інноваційних управлінських інструментів (інтенсифікації), використовуючи поле інтелекту та компетентності щодо формування ефективних управлінських рішень.

Автором запропоновано науково-практичний підхід до інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту на основі економіки знань, який, на відміну від існуючих, базується на виокремленні еволюційних етапів формування економіки (доіндустріальний, індустріальний, неоіндустріальний), створюючи логічно-об'єктивну платформу взаємодії сили відштовхування (конкуренція), сили тяжіння (співпраця), сили інерції (традиції, звички), при цьому домінуючи дискретність (знання як продукт) та виключну доступність (знання як благо) як принципових особливостей процесу генерації знань, що формує наукову парадигму інтенсифікації управління як процесу в умовах глобалізації знань, що є підґрунтям для формування раціональної економічної поведінки і дозволяє розвивати й підвищувати конкурентний статус промислових підприємств залізничного транспорту на основі управління інноваційно-креативними знаннями (інтелектуальний капітал).

Відповідність дисертаційної роботи спеціальності

Дисертаційна робота присвячена розробці та науковому обґрунтуванню теоретико-методологічних положень, практичних рекомендацій щодо формування методології інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації, а основі розробки практичних рекомендацій для визначення та розкриття питань концептуальних і теоретико-методичних підходів до формування комплексного інструментарію для їх реалізації, що відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Теоретична цінність і практична значимість наукових результатів

Теоретичне значення результатів роботи полягає в розвитку наукових основ та методології інтенсифікації управління економічною поведінкою в умовах неоіндустріальної модернізації.

Авторські теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в практиці інтенсифікації управління економічною поведінкою в умовах неоіндустріальної модернізації, тому що

результати дисертаційного дослідження є універсальними та актуальні для підприємств різних галузей економіки України.

Наукові положення, висновки і науково-методичні рекомендації, сформульовані автором у дисертації мають практичне значення, що полягає у доведенні теоретичних положень до конкретних практичних рекомендацій, які дозволяють приймати обґрунтовані рішення, щодо запровадження або вдосконалення процесів інтенсифікації управління економічною поведінкою в умовах неоіндустріальної модернізації.

Отримані науково-методичні результати дисертаційного наукового дослідження використані в практиці господарювання, що підтверджено відповідними довідками впровадження, зокрема:

Пропозиції дисертаційного дослідження використані на загальнодержавному рівні запропоновано методологію інтенсифікації управління економічною поведінкою в умовах неоіндустріальної модернізації рекомендовано для використання при формуванні стратегії розвитку вітчизняних промислових підприємств Головою підкомітету з питань оцінки законопроектів щодо впливу на показники бюджету та відповідності бюджетному законодавству Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (довідка № 115 від 15.06.2020 р.); парадигму неоіндустріалізації як об'єктивну основу переходу вітчизняних промислових підприємств до економіки інноваційного типу використано в дослідженнях Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України (довідка № 01/63/1 від 22.07.2020 р.);

на регіональному рівні інтегрований механізм інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації вивчено та прийнято до впровадження Виконавчим комітетом Харківської міської ради (довідка № 08-68/1643/2-20 від 03.07.2020 р.);

на рівні суб'єктів господарювання запропонована система методів оцінки економічної поведінки промислових підприємств, яка була впроваджена в діяльності ТОВ «АМГ-ІНВЕСТ» (довідка № 08/287 від 20.05.2020 р.); науково-практичний підхід до оцінки інтенсифікації циклів управління економічною поведінкою підприємств використано в діяльності ТОВ «ХАРКІВТРАНСМАШПРОЕКТ» (довідка № 030/С-1 від 20.01.2020 р.); науково-методичний підхід до оцінки економічної поведінки промислових підприємств впроваджено в діяльність ТОВ «Виробничо-комерційна фірма «Електропромремонт»» (довідка № 38/2-16 від 25.03.2020 р.); науково-практичний підхід до формування раціональної економічної поведінки підприємств впроваджено в діяльність Державного підприємства «Східний експертно-технічний центр Держпраці» (довідка № 1-06/293-01 від 11.11.2019 р.); концептуально-поведінкові основи інтенсифікації управління промисловими підприємствами залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації на засадах реінжинірингу впроваджено в діяльність ТОВ «Сучасні проекти» (довідка

№ 105-1 від 25.05.2020 р.);

в організації навчального процесу: наукові положення та практичні рекомендації використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії при підготовці фахівців другого рівня вищої освіти (магістр) за напрямом 051 «Економіка» та 015.24 «Професійна освіта. Економіка» при викладанні дисциплін «Конкурентоспроможність підприємства», «Управління ресурсами» та «Економічне управління підприємствами» (довідка № 107-04-134 від 13.07.2020 р.) та в Національному університеті «Львівська політехніка» при підготовці фахівців другого рівня вищої освіти (магістр) за напрямом 051 «Економіка» при викладанні дисциплін «Лідерство та групова динаміка», «Інноваційний розвиток підприємства та «Економічні інструменти управління проектами і програмами розвитку соціально-економічних систем» (довідка № 67-01-2082 від 15.07. 2020 р.).

Аналіз публікацій і повнота відображення результатів в авторефераті

За результатами дослідження автором опубліковано 41 наукова праця, серед яких: 2 статті у колективних монографіях; 24 статті у наукових фахових виданнях України, внесених до наукометричних баз даних; 2 статті у зарубіжних виданнях, внесених до наукометричних баз даних; 13 публікацій тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 18,74 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 15,08 ум.-друк. арк.

Всі наукові результати висвітлені в наукових публікаціях. Основні наукові положення роботи доповідались автором на міжнародних наукових конференціях, де були присутні відомі фахівці у галузі економіки, розвитку та інноваційного управління, економічної поведінки підприємства, неоіндустріальної модернізації, зокрема «Conference Integration of business structures: strategies and technologies» (Tbilisi, 2017); «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2019); «Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика» (Харків, 2019); «Сталий розвиток – стан та перспективи» (Львів – Славське, 2020); «Сучасні наукові погляди на модернізацію, інноваційні технології та фінансові процеси» (Київ, 2020); «Економічні та соціальні інновації як фактор розвитку економіки» (Запоріжжя, 2020); «Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні» (Київ, 2020); «Сучасні наукові інновації» (Київ, 2020); «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та права» (Полтава, 2020); «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (Дніпро, 2020); «Сучасні тенденції розвитку науки» (Київ, 2020); «Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та

механізми забезпечення» (Кривий Ріг, 2020); «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2020).

Повний перелік наукових публікацій та конференцій наведено у дисертації та авторефераті.

Автореферат написаний у науковому стилі, літературною мовою відповідно до встановлених вимог та в повній мірі розкриває зміст, структуру дисертаційної роботи та основні наукові положення, які виносяться на захист.

Дисертація та автореферат відповідають вимогам МОН України щодо докторських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Дискусійні положення та зауваження відносно змісту і оформлення дисертації і автореферату

До недоліків, дискусійних питань в дисертації слід віднести:

1. У роботі автор в рамках опрацювання підґрунтя економічної поведінки сучасних підприємств стверджує, що вона видозмінює структурні характеристики економічної системи та дозволяє досягти основних переваг в конкурентній боротьбі в умовах постіндустріальної модернізації, шляхом освоєння нової інформації і трансформації її в конкурентну перевагу, разом з тим потребує доповнення його з позиції розробки та обґрунтування стратегічних орієнтирів таких складних процесів як здійснення модернізації на принципово новій технологічній парадигмі, що дозволить передбачати вплив зовнішнього середовища (стор. 66 - 73, рис. 1.9, 1.10). Зокрема, потребують уточнення можливі наслідки з позиції інтенсифікації управління щоб не втратити цілісність підприємства як комерційно-виробничої системи .

2. В роботі автор в рамках формування парадигми неоіндустріалізації як об'єктивної основи переходу вітчизняних промислових підприємств до економіки інноваційного типу, підкреслює, що це стає науково-історичним підґрунтям обґрунтованих рішень щодо формування механізму неоіндустріалізації, регулювання і стимулювання відповідних модернізаційних процесів і це є правильним, але не зовсім зрозуміло, як саме ці складові розвитку універсального і гнучкого інструментально-методичного апарату оцінки рівня неоіндустріалізації і умов її здійснення пов'язані із кризами і реалізацією проектів різного масштабу, деталізація яких сприяла б більш повному поєднанню інтелектуального ядра із діяльністю промислових підприємств, що забезпечить можливість розвитку ключових технологій (стор. 75 - 80, рис. 1.14).

3. За результатами проведених ґрунтовних досліджень автором запропоновано методологію інтенсифікації управління економічною поведінкою в умовах неоіндустріальної модернізації (стор. 143-146, рис. 2.8 дисертації; с. 16, рис. 3 автореферату). Автором доведено, що аксіологічний

модус економічної поведінки та інтенсифікації управління є базовим компонентом раціонального вибору. Він визначає вектор цілей і режимів, максимізує економічну поведінку та інтенсифікацію управління підприємствами до меж, за якими відкривається простір редистрибутивних ефектів, тобто ефектів отримання вигоди за рахунок збитків іншого, однак було б доцільним уточнити, які саме механізми є найважливішими (базовими) у досягненні підвищення інтенсифікації і ефективності управління й конкурентоспроможності підприємства при змінах в економічній поведінці.

4. Автором запропоновано науково-методичний підхід до оцінки економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту основу якого складають агреговані три етапи: попередній; фундаментальний; підсумковий (стор. 189 – 191, рис. 3.8 дисертації; с. 19, рис. 4 автореферату), але потребує додаткового пояснення їхнє змістовне наповнення, оскільки вони є нетиповими та можуть бути визначені як специфічні, але це безумовно підтверджує наявність інноваційного мислення автора під час вирішення наукової проблеми, яку досліджено у дисертаційній роботі.

5. В параграфі 3.3 дисертаційної роботи автор запропонував комплексну інтегральну оцінку стану динамічної рівноваги рівня економічної поведінки промислових підприємств залізничного транспорту, на підсумковому етапі якої проводиться кластерний аналіз та формуються і впроваджуються рішення щодо інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неіндустріальної модернізації. але з нашої точки зору, При цьому дослідження мало б додаткові переваги та практичну значущість за наявності більш ґрунтовного дослідження взаємозв'язку економічної стійкості і керованості розвитку при здійсненні модернізації.

6. Автором в рамках дослідження розроблено науково-практичний підхід до інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту на основі економіки знань, який передбачає виокремлення та поєднання визначених складових на запропонованих принципових особливостях, втім, вони потребують додаткового пояснення з точки зору економічної етіології походження та не зовсім зрозумілим є можлива позиція кожного підприємства залізничного транспорту при удосконаленнях на основі управління інноваційно-креативними знаннями (стор. 240 - 243, табл. 4.8).

7. В роботі автором запропоновано стратегію інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неіндустріальної модернізації (стор. 266 – 269, рис. 4.23 дисертації; с. 27, рис. 8 автореферату) із використанням моделей (суверенно-розподільчої, комісійної, функціональної, редистрибутивної), що є елементами процесу розробки та реалізації інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту, викликають певний науковий інтерес

та мають принципово визначальний характер під час розробки ефективних управлінських рішень, втім доцільно було б запропонувати можливі альтернативи (сценарії) застосування даних моделей, що б допомагало адекватно і вчасно реагувати на вплив зовнішніх чинників.

8. Автором сформовано концепцію інтенсифікації управління економічною поведінкою промислових підприємств залізничного транспорту в умовах неоіндустріальної модернізації яка включає векторні напрями, принципи, набір компетенцій, які через синергетичний підхід дозволяють реалізувати стратегічні і тактичні цілі, підвищити ефективність їх функціонування (стор. 372 – 375, рис. 5.15 дисертації; с. 33, рис. 12 автореферату). З наукової точки зору він являє собою значний науковий доробок, але певний науковий інтерес викликають системоутворюючі блоки, які покладено в основу цього підходу до формування концепції. На нашу думку було б цікавим, якщо б автор приділив увагу розрахунку синергетичного ефекту на прикладі досліджуваних підприємств, а також більш поширив інформацію стосовно якості управління підприємствами залізничного транспорту, тому що управління саме цими підприємствами мають специфічні властивості.

Наведені дискусійні моменти і зауваження до дисертаційної роботи не зменшують вагомості результатів дослідження та не знижують загальної позитивної оцінки теоретико-методологічної і прикладної значущості дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам

Зміст дисертації, який складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, відповідає поставленим завданням наукового дослідження. Обсяг, структура і стилістичне оформлення дисертації відповідає вимогам МОН України щодо докторських дисертацій.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Проценко Валентини Миколаївни на тему «Інтенсифікація управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації» є самостійним завершеним авторським науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу науково-практичну проблему розробки теоретико-методологічних засад інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації на основі побудови цілісного підходу до формування інноваційного управління розвитком підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертація Проценко Валентини Миколаївни являє собою завершену наукову працю, спрямовану на вирішення актуальної проблеми наукового обґрунтування теоретичних і методологічних постулатів формування і здійснення інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в умовах неіндустріальної модернізації та розробки практичних рекомендацій щодо його впровадження.

Тема дисертаційної роботи є актуальною і відповідає пріоритетним напрямкам державної політики України та науковим програмам національного і місцевого значення. Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Дисертаційна робота відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 зі змінами та доповненнями щодо дисертацій на отримання наукового ступеня доктора економічних наук, виконана на високому науковому рівні, основні її результати опубліковані і отримали позитивні відгуки на науково-практичних конференціях. Загальна оцінка роботи – позитивна.

Вважаю, що дисертація Проценко Валентини Миколаївни відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття доктора наук, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:
завідувач кафедри економіки
повітряного транспорту
Національного авіаційного університету
МОН України,
доктор економічних наук, професор

О. В. Ареф'єва

Підпис гр. Ареф'євої О.В.
засвідчую
вчений секретар
Національного авіаційного університету
М. Мельничук

Відомо отримано
спеціалізованою вченою
радою № 04.820.05
«25» 07 2021 р.
Учений секретар
Чорнобривка І.В. Чорнобривка І.В.